

Stichting Louis Bolk Instituut

Bestuursverslag 2023

Coverfoto: Studenten bekijken de beworteling van grasklaver op Warmonderhof. © Anoula Voerman

De coverfoto is gepubliceerd in het boek 'Natuurinclusieve landbouw in de praktijk'. CLM en het Louis Bolk Instituut hebben dit boek samengesteld met daarin een overzicht van natuurinclusieve maatregelen en ervaringen. Hoe ziet natuurinclusieve landbouw eruit in de praktijk? Wat weten we over de effecten op bodem, water, biodiversiteit en klimaat? Hoe integreer je maatregelen voor een natuurinclusieve bedrijfsvoering? Het is een hele puzzel voor agrariërs om een bedrijf neer te zetten van ecologische meerwaarde en met een goed verdienmodel. Voor het eerst is zowel praktische als theoretische kennis hierover overzichtelijk gebundeld. Meer [\(bestel\)informatie](#) over het boek 'Natuurinclusieve landbouw in de praktijk'.

Inhoudsopgave

1 Bestuursverslag	4
1.1 Resultaat 2023 en analyse t.o.v. de begroting 2023	6
1.2 Herkomst projectfinanciering 2023	6
1.3 Resultaatbestemming 2023	7
1.4 Beleid ten aanzien van reserves	7
1.5 Begroting 2024	9
1.6 Samenstelling van de Raad van Toezicht per 31 december 2023	9
2 Jaarrekening	10
Balans per 31 december 2023	10
Winst en verliesrekening 2023	11
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling in de jaarrekening	12
Toelichting op de balans per 31 december 2023	16
Toelichting op de winst en verliesrekening 2023	18
3 Overige gegevens	21
Bezoldiging Raad van Bestuur en Raad van Toezicht	21
Accountantsverklaring	22

1 Bestuursverslag

Dit verslag bevat de jaarrekening van Stichting Louis Bolk Instituut, gevestigd in Bunnik.

Het Louis Bolk Instituut is een onafhankelijk onderzoeksinstituut dat al bijna 50 jaar bestaat. Haar missie is in 2023 herijkt en luidt: 'Het Louis Bolk Instituut zet in op een veerkrachtig, gezond en eerlijk landbouw-, voedsel- en gezondheidssysteem met impact in de praktijk'. Zij heeft een brugfunctie tussen wetenschap, beleid en de praktijk en ontwikkelt hiervoor strategische onderzoekslijnen.

Het Louis Bolk Instituut werkt met de praktijk en samenwerkingspartners aan de wetenschappelijke onderbouwing hoe het wél kan en krijgt in toenemende mate brede erkenning voor haar werkwijze en het zijn van een autoriteit op het vlak van duurzame landbouw, gezonde voeding en gezondheidswetenschap.

Binnen de huidige maatschappelijk en politieke context is er veel behoefte aan kennis en een integrale manier van denken van het Louis Bolk Instituut. Dit en de erkenning van het Louis Bolk Instituut als autoriteit vertaald zich in een groter aanbod in onderzoeksprojecten voor ons instituut, waardoor er strategischer ingezet kan worden op de strategische kennislijnen. De krappe arbeidsmarkt er echter voor dat niet alles direct kan worden opgepakt.

Tegelijkertijd zijn de mogelijkheden voor betaalde onderzoeksprojecten niet gelijk verdeeld over de onderzoeksthema's bij het Louis Bolk Instituut. Zo wordt er wel veel gesproken over het belang van preventieve gezondheidsmaatregelen, dierwaardige veehouderij en biologische landbouw, maar bleven financiering van onderzoek hierin achter.

Vanuit een gevoelde urgentie dat het onderzoek van het LBI zeker nu nodig is worden veel onderzoeksprojecten opgepakt. Het bewaken van het werkgeluk van de collega's en het behapbaar houden van de werkdruk staan hoog op de agenda. In een dergelijke context moet er ook expliciet aandacht besteed worden aan het verder ontwikkelen van de interne strategische onderzoekslijnen, zodat het LBI zich blijft inzetten voor een systeemverandering.

In een Medewerkstevredenheidsonderzoek gaven medewerkers het Louis Bolk Instituut een 7.5 gegeven. In de resultaten werd aangegeven dat de werkdruk gemiddeld als hoog ervaren werd, maar door meer overzicht voor de individuele onderzoeker te creëren werd de werkdruk gemiddeld als minder hoog ervaren dan in 2021. Aanpassingen in projectmanagement processen zijn opgezet en uitbreiding van staf- en onderzoekcapaciteit zijn ingevoerd om werkgeluk en werkdruk richting 2024 verder te verbeteren. Het Louis Bolk Instituut is er succesvol in geslaagd om in 2023 onderzoekers (+6.5 FTE) en ondersteunende staf (+ 2,0 FTE) te werven. Dat is inclusief een investering in een uitbreiding van onze communicatiecapaciteit, om zowel intern als extern het Bolk-geluid breder te kunnen laten horen.

In een externe evaluatie, in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), heeft het Louis Bolk Instituut een ronkende evaluatie ontvangen van Technopolis. Onderwerp van de evaluatie was de manier waarop het Louis Bolk Instituut strategische onderwerpen weet om zetten in wetenschappelijk geborgen onderzoeksresultaten en impact in de praktijk weet te bereiken. We zijn oprecht trots op onze medewerkers die er voor hebben gezorgd dat deze evaluatie van de wetenschappelijke borging van onze onderzoekslijnen, resultaten en methoden van de afgelopen vijf jaren zo goed verlopen is. Vijf jaren onderzoek bij het LBI heeft geresulteerd in 144 publicaties, oftewel 26 publicaties per jaar (per onderzoeker is dit 0,5 publicatie per jaar). Dit is o.a. mede mogelijk doordat het Louis Bolk Instituut investeert in meerdere Louis Bolk collega's door het uitvoeren van een promotiestudie bij verschillende universiteiten te faciliteren. In 2023 waren er drie collega's die in een formeel promotietraject liepen.

De impact in de praktijk van onze kennisontwikkeling is ook zichtbaar. We ondersteunen het Groen Boeren initiatief en haar congres, en hebben meerdere gewaardeerde handreikingen geproduceerd, waaronder de factsheets Teelthandleiding Lupine en handreikingen Boswachter & Boer.

Ook het beleid heeft meermaals om de bijdragen van het Louis Bolk Instituut verzocht in de vorm van bijvoorbeeld onze appreciatie van het concept Landbouwakkoord voor de biologische en natuurinclusieve kringlooplandbouw. Het Louis Bolk Instituut heeft bijgedragen aan de lancering van drie kennisagenda's: Agro-forestry, Integrative Medicine en Biologische landbouw. We mochten samen met de regionale samenwerkingspartners Minister Van Der Wal verwelkomen in het Buitenland van Rhooen. Een uitgelezen mogelijkheid om aan te tonen dat het wel degelijk kan om een gebiedsplan en –proces te ontwikkelen, te implementeren (en wanneer nodig bij te stellen) om tot een natuurinclusieve inrichting en beheer van een waardevol gebied te komen met alle aanwezige partijen.

Kortom wederom een dynamisch jaar, waar we inhoudelijk en qua impact tevreden op terug kijken. De gevoelde urgentie om kennis te ontwikkelen om de broodnodige transitie van het landbouw-, voedsel- en gezondheidssysteem te voeden neemt echter steeds meer toe. Er is in toenemende mate behoefte aan kennis die aantoont dat het wél kan, aan een transitiepad met handelsperspectief. Het LBI bouwt daaraan mee.

Dr Ir Ilse Geijzendorffer
Directeur-bestuurder Louis Bolk Instituut

1.1 Resultaat 2023 en analyse t.o.v. de begroting 2023

Het netto resultaat voor vennootschapsbelasting was in 2023 € 352.100,- (tabel 1). Dat is € 66.210,- hoger dan begroot. Het resultaat komt mede doordat de WBSO loonkosten-subsidie € 92.251,- hoger was dan begroot, de lonen, salariskosten en sociale lasten € 67.381,- lager waren dan begroot en de overige baten € 40.624,- hoger waren dan begroot. Onderdeel van de overige baten was de betaling van het laatste deel van de koopsom van de verzelfstandiging van Agro Eco.

De hogere financiële baten (€ 12.876) en lagere afschrijvingskosten (€ 2.079,-) droegen ook bij aan het hogere netto resultaat. Het resultaat werd wel verminderd door de hogere overige bedrijfslasten (€ 72.684), de lagere netto project- en subsidiebatens (€ 68.961,-) en de hogere resultaats- uitkering aan medewerkers (€ 7.356).

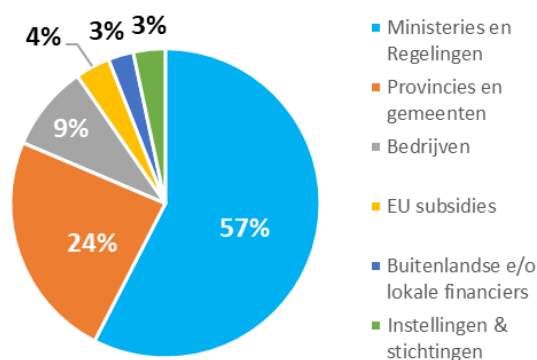
Tabel 1: Overzicht van netto resultaat 2023

Begroot resultaat 2023 voor VPB	285.890
Hogere loonkostensubsidie WBSO	92.251
Lagere lonen, salariskosten en sociale lasten	67.381
Hogere giften, baten uit fondsenwerving en overige baten	40.624
Hogere fin. baten/lasten (excl. vbp)	12.876
Lagere afschrijvingskosten	2.079
Hogere resultaatsuitkering aan medewerkers	-7.356
Lagere netto project- en subsidiebatens	-68.961
Hogere overige bedrijfslasten	-72.684
Werkelijk resultaat 2023 voor VPB	352.100

1.2 Herkomst projectfinanciering 2023

In 2023 was het aandeel van financiering door Ministeries en regelingen 57% (2022 59%) en die van provincies en gemeenten 24% (2022 22%). Het aandeel van bedrijven in de totale project-financiering was in 2023 9% (2022 10%) en van de overige categorieën 10% (2022 9%).

Herkomst van projectfinanciering 2023

1.3 Resultaatbestemming 2023

Het netto resultaat van het Louis Bolk Instituut bedraagt € 352.100,- voor aftrek van vennootschapsbelasting. In dit bedrag is de resultaatsuitkering aan medewerkers voor VPB al verrekend. Hiervoor is een bedrag van € 39.123,- als verplichting opgenomen, die na definitieve goedkeuring van de jaarrekening 2023 zal worden uitbetaald. Het netto resultaat na vennootschapsbelasting is € 277.677,-. Als gevolg van de overgang naar Titel 9 BW2 in 2021 worden algemene reserves en bestemmingsreserves samengevoegd tot 'overige reserves'.

Het voorstel is om het nettoresultaat van het Louis Bolk Instituut over 2023 als volgt te verwerken:

VOORSTEL

Toevoeging aan de overige reserve	€ 277.677
	<hr/>
Totaal	€ <u>277.677</u>

1.4 Beleid ten aanzien van de financiële reserves

Het beleid ten aanzien van reservevorming is ongewijzigd gebleven. Dit beleid betreft het vormen en respectievelijk handhaven van een bestemmingsreserve als buffer voor vaste kosten met een omvang ter grootte van de totale vaste lasten over 3 maanden. Dit is de continuïteitsreserve.

De continuïteitsreserve zou vanuit deze kaders € 1.503.206,- moeten bedragen en wordt berekend als 3 maanden van de totale vaste lasten, ofwel 25% van de vaste kosten in de jaarbegroting 2024, zijnde € 6.012.823,-, wat resulteert in een bedrag van € 1.503.206,-.

Een bedrag van € 1.855.360,- is binnen de overige reserves gealloceerd als bestemmingsreserve. Deze bestemmingsreserve wordt gebruikt om doelstellingen vanuit de missie en visie te bereiken. Hierbij is te denken aan zaken als kennis en innovatieprojecten die uit eigen middelen betaald moeten worden, investeringen in personeel, herhuisvesting of onderzoeksfaciliteiten.

Gezien de huidige omvang, status en financiële positie van het instituut nemen we ook onze rol in ten opzichte van onze samenwerkingspartijen, waaronder een aantal koploperspartijen die klein in omvang zijn, om een grotere impact te bereiken. Dit is in lijn met de hernieuwde missie en visie van het instituut en de rol die het instituut inneemt vanuit

brede erkenning in praktijk en beleid. Het Louis Bolk doet dit o.a. door voorfinanciering of financiële risico's op zich te nemen door een specifieke rol in de projectorganisatie op te pakken. Tot op heden is de financiële impact hiervan uiteindelijk klein en het helpt andere partijen en consortia (waar het Louis Bolk Instituut deel van uitmaakt) om tot gezamenlijke projecten te kunnen komen.

Onderdeel van de overige reserves vormt het in 2021 ontvangen legaat van € 95.000,- dat tot en met 2027 in lijn met de doelstellingen van het Louis Bolk Instituut zal worden besteed.

Voorgesteld wordt om het positieve resultaat volgens de onderstaande opstelling te verwerken:

Stichting Louis Bolk Instituut	Stand Ultimo 2023	Mutatie 2023	Stand Ultimo 2022
Stichtingskapitaal	91	-	91
	<u>91</u>	<u>-</u>	<u>91</u>
Overige reserves	3.358.566	277.677	3.080.889
	<u>3.358.566</u>	<u>277.677</u>	<u>3.080.889</u>
Vermogen Louis Bolk Instituut	3.358.657	277.677	3.080.980

Het stichtingskapitaal van € 91,- is als zijnde 200,- gulden ingebracht bij de oprichting van de stichting en wordt als symbolische financiële basis van de organisatie als zodanig gehandhaafd.

1.5 Begroting 2024

De begroting over 2024 kent een resultaat van € 60.370,- voor belastingen. Deze begroting gaat uit van een stijging van zowel de baten met 11,6% (€ 636.648,-), als de personele lasten 19,4% (€ 864.762) als de overige lasten met 12,4% (€ 83.362).

(in euro's)	Werkelijk 2023	Begroot 2024
Som der baten	5.473.252	6.109.900
Personele lasten	4.458.661	5.323.423
Overige lasten	674.504	757.866
Bedrijfsresultaat	<u>340.087</u>	<u>28.611</u>
Financiële baten en lasten	12.013	31.759
Resultaat bedrijfsuitoefening voor belastingen	<u>352.100</u>	<u>60.370</u>
Belastingen	74.423	11.470
Netto resultaat na belastingen	<u><u>277.677</u></u>	<u><u>48.900</u></u>

1.6 Samenstelling van de Raad van Toezicht per 31 december 2023

De Raad van Toezicht wordt gevormd door:

De heer M.H.C. Komen, voorzitter

De heer S.E. Mager

Mevrouw P.V. Rombout-Jeurink

Mevrouw S.M.C.A. Joha van Abswoude

De Raad van Bestuur werd in 2023 gevormd door mevrouw I.R. Geijzendorffer.

Bunnik, 21 mei 2024

Dr. Ir. Ilse R. Geijzendorffer

Directeur/Bestuurder

2 Jaarrekening

Balans per 31 december 2023

(na resultaatsbestemming in euro's)

Activa

	2023	2022
Vaste activa		
Materiële vaste activa (1)	336.481	331.566
Financiële vaste activa (2)	<u>624</u>	<u>1.827</u>
	337.105	333.393
Vlottende activa		
Voorraad (3)	1.137	2.394
Vorderingen (4)	736.444	1.395.167
Onderhanden projecten nog te ontvangen	1.591.069	1.012.903
Liquide middelen (5)	<u>3.440.156</u>	<u>2.702.733</u>
	5.768.806	5.113.197
Totaal activa	<u>6.105.911</u>	<u>5.446.590</u>

Passiva

	2023	2022
Eigen vermogen (6)		
Stichtingskapitaal	91	91
Overige reserves	<u>3.358.566</u>	<u>3.080.889</u>
Totaal eigen vermogen	3.358.657	3.080.980
Onderhanden projecten vooruitontvangen (7)	1.765.419	1.288.549
Kortlopende schulden (8)	981.835	1.077.061
Totaal passiva	<u>6.105.911</u>	<u>5.446.590</u>

Winst- en verliesrekening 2023

(in euro's)

	2023	2022
Project- en subsidiebaten	6.892.412	5.958.180
Ingekochte projectkos*ten	<u>-1.460.783</u>	<u>-1.247.054</u>
Netto project- en subsidiebaten	5.431.629	4.711.126
Giften en overige batens (9)	<u>41.623</u>	<u>15.381</u>
Som der batens	5.473.252	4.726.507
Lonen en salarissen (10)	3.488.783	3.034.396
Pensioenlasten en overige personeelskosten (10)	343.852	258.512
Sociale lasten (10)	626.026	553.817
Afschrijvingen op materiële vaste activa (11)	35.242	33.469
Overige bedrijfslasten (12)	<u>639.262</u>	<u>537.859</u>
Som der lasten	5.133.165	4.418.053
Bedrijfsresultaat	<u>340.087</u>	<u>308.454</u>
Financiële batens en lasten	12.013	-7.950
Resultaat bedrijfsuitoefening voor belastingen	<u>352.100</u>	<u>300.504</u>
Belastingen	74.423	42.283
Netto resultaat na belastingen	<u><u>277.677</u></u>	<u><u>258.221</u></u>

Waarderingsgrondslagen

Algemeen

De jaarrekening 2023 is opgesteld op basis van de verslaggevingsregels uit Titel 9 van het Burgerlijk Wetboek 2.

Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd volgens het kostprijsmodel. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De jaarrekening is opgemaakt op 21 mei 2024.

Stichting Louis Bolk Instituut (geregistreerd onder KvK-nummer 41197208) is feitelijk gevestigd op de Kosterijland 3-5 te Bunnik.

Valuta-omrekening

De jaarrekening luidt in Euro's, hetgeen de functionele en presentatievaluta is. Transacties in vreemde valuta wordt bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de functionele valuta koers op transactiedatum.

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling dan wel de omrekening van monetaire posten in vreemde valuta, worden verwerkt in de staat van baten en lasten.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met afschrijvingen, gebaseerd op de geschatte economische levensduur met uitzondering van de grond, waarop niet wordt afgeschreven.

Over het in bezit zijnde gebouw (Kosterijland 11, Bunnik) wordt afgeschreven tot aan de WOZ-waarde van het betreffende boekjaar. De afschrijvingen worden naar tijdsgelang, volgens de lineaire methode vanaf het moment van ingebruikneming van het actief, berekend over de aanschafwaarde.

Financiële vaste activa

Effecten

De effecten onder de financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen marktwaarde.

Vorraad

Vorraad betreft de voorraad boeken, die zijn ingekocht om ze vervolgens met een marge te verkopen en deels uit te delen om over het geheel gezien kostenneutraal uit te komen. De ultimo 2023 aanwezige boeken zijn gewaardeerd tegen de inkoopprijs.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn doorgaans gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Een voorziening wordt gevormd voor verplichtingen waarvan het waarschijnlijk is dat zij zullen moeten worden afgewikkeld en waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten. De omvang van de voorziening wordt bepaald door de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen. Voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Onderhanden projecten

De onderhanden projecten in opdracht van derden worden gewaardeerd tegen de gerealiseerde projectkosten en verminderd reeds ontvangen projectinkomsten. De projectkosten omvatten de direct op het project betrekking hebbende kosten, de kosten die toerekenbaar zijn aan projectactiviteiten in het algemeen en toewijsbaar zijn aan het project en andere kosten die contractueel aan de opdrachtgever kunnen worden toegerekend.

Projectopbrengsten en projectkosten uit hoofde van de onderhanden projecten worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening naar rato van de verrichte prestaties op balansdatum.

Pensioenen

De toegezegde bijdrageregelingen zijn ondergebracht bij een levensverzekeringsmaatschappij. Dit houdt in dat een onderneming enkel de verplichting heeft de overeengekomen bijdragen aan de verzekeringsmaatschappij te betalen. Het actuariële risico ligt volledig bij de verzekeringsmaatschappij. De verschuldigde bijdragen worden rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening verwerkt. De nog te betalen en terug te ontvangen bijdragen worden opgenomen onder de kortlopende schulden respectievelijk vorderingen.

Schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Daar waar geen sprake is van (dis)agio en transactiekosten is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde.

Opbrengsten

Project- en subsidiebat

Onder subsidies zijn te verstaan bijdragen die door de verstrekker afhankelijk zijn gesteld van de uitvoeringskosten, dan wel afhangen van een door de organisatie geleverde prestatie. Een voorbeeld van veel voorkomende subsidies is: subsidies voor prestaties, bijvoorbeeld voor wetenschappelijk onderzoek.

Verlenen van diensten

Indien het resultaat van een transactie aangaande het verlenen van een dienst betrouwbaar kan worden geschat en ontvangst van de opbrengst waarschijnlijk is, wordt de opbrengst met betrekking tot die dienst verwerkt naar rato van de verrichte prestaties.

Kosten

De kosten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op de materiële vaste activa zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschaffingswaarde, op basis van de verwachte economische levensduur. Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Belastingen

De vennootschapsbelasting wordt berekend tegen het geldende tarief over het resultaat van het boekjaar, waarbij rekening wordt gehouden met eventuele verschillen tussen de winstberekening volgens de jaarrekening en de fiscale winstberekening, en waarbij actieve belastinglatenties (indien van toepassing) slechts worden gewaardeerd voor zover de realisatie daarvan waarschijnlijk is.

Toelichting op de balans

Materiële vaste activa (1)

	Gebouwen	Compu- ters	Inventaris en machi- nes	Presentatie- materiaal	Totaal 2023
Boekwaarde per 1 januari	257.773	39.298	33.308	1.187	331.566
Bij: Investerings	0	31.283	12.078	0	43.361
Af: Afschrijvingen	8.787	14.798	14.374	487	38.446
Boekwaarde per 31 december	<u>248.986</u>	<u>55.783</u>	<u>31.012</u>	<u>700</u>	<u>336.481</u>
Cum. aanschafwaarde 1 januari	279.237	137.486	92.636	6.887	516.246
Investering cum. Aanschafw.		32.637	12.078		44.715
Desinvestering cum. Aanschafw.	0	-88.022	-966	-1.129	-90.117
Cum. Aanschafw. 31 december	<u>279.237</u>	<u>82.101</u>	<u>103.748</u>	<u>5.758</u>	<u>470.844</u>
Cum. afschrijvingen 1 januari	21.464	98.188	59.328	5.700	184.680
Mutatie cum. afschrijvingen	8.787	14.798	14.374	487	38.446
(Des)investering cum. Afschrijvingen		-86.668	-966	-1.129	-88.763
Cum. afschrijvingen 31 december	<u>30.251</u>	<u>26.318</u>	<u>72.736</u>	<u>5.058</u>	<u>134.363</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>248.986</u>	<u>55.783</u>	<u>31.012</u>	<u>700</u>	<u>336.481</u>

Naar categorie van activa worden de volgende afschrijvingsmethodieken gehanteerd:

Grond en gebouwen	0% - 10%
Computers	20%
Inventaris en machines	20%

Financiële vaste activa (2)

	31-12-2023	31-12-2022
Effecten		
Certificaten van aandelen Triodosbank	624	1.827
Boekwaarde per 31 december	<u>624</u>	<u>1.827</u>

Voorraad (3)

	31-12-2023	31-12-2022
38 (80) boeken Bodemsignalen à € 29,925 (€ 29,925)	1.137	2.394
Boekwaarde per 31 december	<u>1.137</u>	<u>2.394</u>

Vorderingen (4)

	31-12-2023	31-12-2022
Debiteuren	462.123	1.163.138
Voorziening inzake dubieuze debiteuren	-2.677	-7.916
Geldlening aanvragers projecten	141.441	53.753
Vooruitbetaalde kosten	85.588	65.669
Overige vorderingen	35.697	22.844
VPB	14.272	97.680
	<u>736.444</u>	<u>1.395.167</u>

Liquide middelen (5)	31-12-2023	31-12-2022
Bank	3.440.156	2.702.733
	<u>3.440.156</u>	<u>2.702.733</u>

Eigen vermogen (6)	Stand per 31-12-2023	Mutaties 2023	Stand per 31-12-2022
Stichtingskapitaal LBI	91	0	91
	<u>91</u>	<u>0</u>	<u>91</u>
Overige reserves	3.358.566	277.677	3.080.889
	<u>3.358.566</u>	<u>277.677</u>	<u>3.080.889</u>
Totaal eigen vermogen	<u>3.358.657</u>	<u>277.677</u>	<u>3.080.980</u>

Onderhanden Projecten (7)	31-12-2023	31-12-2022
Onderhanden Projecten, gemaakte vooruitontvangen	1.664.695	1.242.800
Voorzieningen voor projectliezen	100.724	45.749
	<u>1.765.419</u>	<u>1.288.549</u>

Kortlopende schulden (8)	31-12-2023	31-12-2022
Crediteuren	258.614	237.965
Belastingen en premies sociale verzekeringen	179.996	248.527
Nog te betalen bedragen	240.423	343.787
Reservering vakantiegeld	159.983	134.563
Reservering vakantiedagen en overuren	142.819	112.219
	<u>981.835</u>	<u>1.077.061</u>

Bankgarantie

Op 1 augustus 2017 is een garantstelling ter hoogte van € 24.324,- afgegeven ten behoeve van de huur van het pand aan de Kosterijland te Bunnik. De overige liquide middelen staan ter vrije beschikking van de stichting.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen en regelingen

Leaseverplichting

De stichting heeft leasecontracten afgesloten voor drie auto's. De gemiddelde looptijd bedraagt 36 maanden. De verplichting voor 2024 bedraagt € 25.512,-.

Huur

Op 1 augustus 2017 is een huurovereenkomst aangegaan met een looptijd tot en met 31 juli 2027. Vanaf 1 januari 2024 bedraagt de huurprijs van de huurovereenkomst € 104.942,- per jaar.

Toelichting op de winst- en verliesrekening

Giften en overige baten (9)	2023	2022
Gift	1.672	2.923
Verkoop publicaties	344	220
Verkoopsom bedrijfsonderdeel Ghana (2014)	21.170	12.238
Legaat	18.437	
	<u>41.623</u>	<u>15.381</u>

Personeelslasten (10)	2023	2022
Bruto salarissen	3.070.065	2.699.683
Reiskosten woon/werk	56.351	36.636
Ontvangen ziekengeld	-30.138	-39.053
Uitzendkrachten en dienstverlening derden	392.505	337.130
Totaal lonen en salarissen	<u>3.488.783</u>	<u>3.034.396</u>
Pensioenpremie	186.942	170.764
Overige personeelskosten	156.910	87.748
Totaal pensioenkosten en overige personeelskosten	<u>343.852</u>	<u>258.512</u>
Sociale lasten	580.762	513.970
Ziekteverzuimverz. en aanvullende WIA verzekering	45.264	39.847
Totaal sociale lasten	<u>626.026</u>	<u>553.817</u>
Totale personeelskosten	<u>4.458.661</u>	<u>3.846.725</u>

Er waren in 2023 gemiddeld 58 personeelsleden (46,7 fte) in dienst van de stichting tegenover 57 personeelsleden (44,9 fte) in 2022

Afschrijvingen op materiële vaste activa (11)	2023	2022
Gebouwen	8.786	8.786
Computers	14.798	12.605
Inventaris en machines	14.862	14.481
Doorberekening afschrijving aan projecten	-3.204	-2.403
	<u>35.242</u>	<u>33.469</u>

Overige bedrijfslasten (12)	2023	2022
Huur	104.866	94.658
Energiekosten	39.568	54.299
Energiekosten voorgaand jaar	-18.016	
Overige huisvestingskosten	9.612	10.665
Publiciteitskosten	41.533	44.883
Bestuurskosten	27.893	25.124
Autokosten	12.670	8.820
Kantoorkosten	95.742	73.411
Automatiseringskosten	132.150	124.052
Diverse algemene kosten	139.159	67.324
Niet verrekenbare BTW op inkoopfacturen	48.127	33.957
Diverse lasten	5.958	666
	<u>639.262</u>	<u>537.859</u>

3 Overige gegevens

Bezoldiging Raad van Bestuur en Raad van Toezicht

De stichting kent één natuurlijk rechtspersoon. Om deze reden wordt gebruik gemaakt van de vrijstelling volgens artikel 383 Titel 9 BW2 waarin bepaald is dat geen beloningen van bestuurders vermeld hoeven te worden indien de beloning tot één natuurlijk rechtspersoon herleid kan worden.

De Raad van Toezicht bestond eind 2023 uit 4 leden en heeft – in totaal – over het verslagjaar 2023 een vergoeding van € 26.129,- ontvangen, tegenover een bedrag van € 24.080,- over 2022.

Accountantsverklaring

Zie ommezijde.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Raad van Toezicht en het bestuur van Stichting Louis Bolk Instituut

A. Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen jaarrekening

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Louis Bolk Instituut te Bunnik gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in het jaarrapport opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Louis Bolk Instituut op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2023;
- 2 de winst- en verliesrekening over 2023; en
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Louis Bolk Instituut zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de organisatie te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitvoeren van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de organisatie;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Tiel, 27 mei 2024
Kreston Van Herwijnen Accountants B.V.

 Valid Signed door P.M.A. (Patrick) de Wit
op 27-05-2024

P.M.A. (Patrick) de Wit MSc RA
Accountant